

Vláda upřednostnila zájmy žen a dětí: nová opatření k omezení škodlivého marketingu náhrad mateřského mléka

27.9.2023 - | Ministerstvo zdravotnictví ČR

Vláda se dnes na doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů rozhodla přistoupit k dalšímu významnému kroku v oblasti dětské výživy a ochrany práv žen a jejich dětí.

Aktuální vědecké poznání čím dál více odkrývá, jak negativní vliv má marketing náhrad mateřského mléka, dudlíků a lahví na důvěru žen a jejich rodin v kojení a schopnost kojit. To má nežádoucí dopad na zdraví žen i dětí a v konečném důsledku i na rodinné a veřejné rozpočty. Funkční ochranu proti predátorským marketingovým praktikám nabízí již přes 40 let Mezinárodní kodex marketingu náhrad mateřského mléka WHO a UNICEF, který je průběžně aktualizován rezolucemi Světového zdravotnického shromáždění (dále jen „Kodex“). Vláda se proto rozhodla, že v souladu se svými lidskoprávními závazky přistoupí k důslednému sladění české legislativy s požadavky Kodexu.

Kodex chrání kojené i nekojené děti. Kodex zajišťuje, že rodiče získají adekvátní informace v oblasti kojení, ale také potřebné informace o náhradách mateřského mléka a jejich bezpečném používání, pokud je potřebují. Tyto informace musí být věcně správné a vědecky ověřené a rodiče by je měli obdržet primárně od erudovaných zdravotnic a zdravotníků, kteří zohlední jejich konkrétní situaci a zdravotní stav dítěte, nikoli od subjektů, které jsou vedeny snahou maximalizovat zisk prodejem svých produktů na úkor kojení. Nekojené děti pak Kodex chrání především tím, že stanoví požadavky na kvalitu komerční mléčné výživy, její bezpečnou přípravu, skladování i podání.

„Období po porodu je pro ženu významným, ale zároveň velmi křehkým obdobím. Kromě radosti z nového přírůstku zažívají rodiče také zcela přirozený strach, aby s jejich dítětem bylo vše v pořádku a neudělali při péči o něj nějakou chybu. Odborné studie ukazují, že komerční společnosti velmi sofistikovaně zneužívají obav rodičů, aby jim prodaly svoje produkty. Ty prezentují jako řešení obtíží, byť ve skutečnosti obtížemi nejsou, nýbrž představují standardní chování novorozenců, jako je například buzení v noci v důsledku kratších spánkových intervalů. Jsem proto ráda, že vláda v souladu s doporučeními WHO a UNICEF škodlivou propagaci komerční dětské výživy, dudlíků a lahví omezí a marketingovým manipulacím s emocemi a rodičovskými očekáváními v tomto zranitelném období učiní přítrž,“ objasňuje zmocněnkyně vlády pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková, která materiál vládě spolupředkládala.

Hlavními změnami, které dnešní rozhodnutí přinese, je zpřísnění zákonných pravidel pro marketing náhrad mateřského mléka, dudlíků a lahví, vytvoření metodického pokynu pro poskytovatele zdravotních služeb či pravidelný monitoring situace. Díky němu bude možné lépe reagovat na rozvoj marketingových praktik i s ohledem na nástup digitálních médií, jež s sebou přinesla také možnosti lepšího zacílení a individualizace propagačních sdělení.

„Schválené doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů je jedním z dosud nejkomplexnějších materiálů tohoto poradního orgánu vlády,“ uvádí jeho místopředsdkyně Klára Šimáčková Laurenčíková. Předcházelo mu mimo jiné konání odborného kulatého stolu s Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Úřadem Rady pro rozhlasové a

televizní vysílání v únoru 2022. „**Jsem rád, že vláda rozhodla v tak důležitém tématu o lepší koordinaci mezi rezorty a upřednostnila zájmy rodin s dětmi oproti finančním zájmům několika komerčních subjektů,**“ říká náměstek ministra zdravotnictví Josef Pavlovic, který zároveň působí jako předseda Komise pro výživu kojenců a malých dětí. „**Požadavek naplňovat Kodex je nedílnou součástí programu WHO a UNICEF Baby-friendly Hospital Initiative, jehož aktualizaci v České republice nyní společně s paní zmocněnkyní chystáme,**“ doplňuje náměstek. Souběžně s naplňováním Kodexu se plánuje také školení zdravotnického personálu a cílené řešení potřeb rodičů, jejichž děti nemohou být kojeny.

Téma výživy nejmenších dětí je pro vládu vysoce aktuální a důležité téma. V České republice od roku 2003 čelíme setrvalému poklesu výlučně kojených dětí při odchodu z porodnice. V ČR se zároveň snižuje porodnost, klesající trend počtu narozených dětí je patrný s výjimkou roku 2021 již od roku 2018. Meziroční úbytek narozených v roce 2022 byl dokonce výraznější než v předcházejících letech (11% propad je největší od poloviny 90. let 20. století).[1] Přesto se však neočekává zmenšení trhu s umělou dětskou výživou, naopak tento bude podle prognóz do roku 2027 ještě růst.[2] V kombinaci se snižující se porodností lze proto očekávat o to větší boj o zákazníka, rozvoj a rozšíření marketingových strategií, lobbingu a dalších aktivit na ovlivnění relevantních aktérů, vč. zdravotníků a zdravotnic.

Kodex je efektivním nástrojem, prostřednictvím kterého lze na tyto trendy reagovat. Z nejnovějšího mezinárodního srovnání vyplývá, že při zásadním omezení přímých i nepřímých komerčních vlivů na rodiče, ovlivňujících jejich rozhodování o výživě dítěte a nabourávajících důvěru ve schopnost žen kojit, stoupá podíl výlučně kojených dětí v prvních 6 měsících věku až o 20 procentních bodů a státy plně implementující Kodex pak zároveň překonávají hranici 50 % výlučně kojených dětí v 6 měsících.

[1] Viz <https://www.czso.cz/csu/czso/rocnik-narozenych-2022-je-nejslabsi-za-poslednich-18-let>.

[2] Viz Euromonitor International: *Baby Food in the Czech Republic*, September 2022.

<https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/vlada-uprednostnila-zajmy-zen-a-deti-nova-opatreni-k-omezeni-skodliveho-marketingu-nahrad-materskeho-mleka>